

Ф. СКОТ
ФИЦДЖЕРАЛД

Красиви и прокълнати

F. Scott Fitzgerald
The Beautiful and Damned

Ф. Скот Фицджералд
Красиви и прокълнати

© Силвиана Златева, преводач, 2015

© Виктор Паунов, художник, 2015

© Enthusiast – запазена марка

на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД, 2015

ISBN 978-619-164-178-9

Ф. СКОТ
ФИЦДЖЕРАЛД
Красиви и прокълнати

Превод от английски
Силвиана Златева

enthusiast
VINTAGE

София • 2015

СЪДЪРЖАНИЕ

КНИГА ПЪРВА

I. Антъни Печ	9
II. Портретът на една сирена	40
III. Познавачът на целувките	89

КНИГА ВТОРА

I. Щастливи часове	153
II. Пиршество	220
III. Счупената лютня	298

КНИГА ТРЕТА

I. Значението на цивилизацията	355
II. Значението на естетиката	408
III. Без значение	458

КНИГА ПЪРВА

I. АНТЪНИ ПЕЧ

През 1913-а, когато Антъни Печ беше на двадесет и пет, бяха изминали две години, откакто иронията, Светият Дух на съвремието, го бе озарила, поне на теория. Иронията беше лустрото, последното мацване на четката, нещо като интелектуалното „Еврика!“ – и все пак, на прага на настоящата история, той не бе стигнал по-далеч от стадия на съзнанието. Първото впечатление от него бе, че често се питаше дали не е човек без чест и леко луд, или пък по повърхността на света не лъщи някакъв безсрамен и противен слой, подобно на нефт върху повърхността на бистро езеро. Разбира се, тези случаи се редуваха с други, в които той се смяташе за изключителен младеж, безкрайно изискан и с богат житейски опит, добре приспособен към средата си и по някакъв начин по-значим от всичките си останали познати.

Това бе по-нормалното му състояние, което го правеше весел, приятен и много привлекателен за интелигентните мъже и за всички жени. В подобни моменти той смяташе, че един ден може би ще извърши някое изтънчено и възвишено дело, което богоизбраните ще оценят по достойнство и с течение на времето ще се присъедини към блещукащите звезди в мъглявия неопределен небосклон, някъде по средата между смъртта и безсмъртието. Докато дойде времето за това усилие, той щеше да бъде Антъни Печ – не портретът на някакъв човек, а определено динамична личност, твърде

своеволна, надменна, подвластна на времето – човек, който съзнаваше, че не може да съществува чест, и въпреки това имаше своя чест; който познаваше софистиката на храбростта и въпреки това беше смел.

Един достоен човек и неговият надарен син

Антъни изпитваше чувство за социална сигурност от факта, че е внук на Адам Дж. Печ, каквото би изпитвал и ако корените на родословното му дърво водеха към кръстоносците отвъд океана. Това е неизбежно: жителите на Вирджиния и Бостън в известен смисъл държаха на аристокрацията, основана изцяло на принципите на парите, и вярваха, че тя води към богатство.

Адам Дж. Печ, по-известен като „Крос Печ“, бе заминал от фермата на баща си в Теритаун през 1861 година, за да постъпи в Нюйоркския кавалерийски полк. След войната се беше върнал вкъщи като майор, бе скочил във водовъртежа на Уолстрийт и сред врява, възбуда, възхищение и зложелателства бе успял да натрупа седемдесет и пет милиона долара. Той изразходваше енергията си за тези занимания до петдесет и седем годишна възраст. Тогава, след тежка атака от склероза, реши през остатъка от живота си да се съсредоточи върху духовното възраждане на света и стана пръв реформатор сред реформаторите. В стремежа си да надмине величавите усилия на Антъни Комсток, на чийто внук беше кръстен, той нанесе поредица от различни удари и поражения на алкохола, литературата, порока, изкуството, медицината и неделните театри. Под влиянието на коварната болест, която поразява в крайна сметка повечето от нас, умът му гневно се отдаде на всички негодувания на епохата. От едно кресло в ка-

бинета на своето имение в Теритаун той водеше битка срещу мощен хипотетичен враг – битка, продължила цели петнадесет години, и през това време се бе проявил като яростен маниак, обладан от идея-фикс, като непредсказуем нарушител на обществените порядки и непоносим досадник. В годината, начало на настоящата история, той беше уморен, кампанията му се бе оказала безполезна, 1861 бавно пълзеше към 1895 година, мислите му често се рееха по посока на Гражданската война, понякога към починалите му жена и син, и почти никога към внука му Антъни.

В началото на кариерата си Адам Печ се бе оженил за една анемична личност на около тридесет години, Алиша Уидърс, която му бе донесла сто хиляди долара и безупречно реноме за пред банковите среди в Ню Йорк. Бързо и доста смело тя му бе родила син, но в резултат на това деяние като че напълно бе загубила жизнената си енергия след което се беше самозаличила в сенчестите покои на детската стая. Момчето, Адам Юлъсийс Печ, стана заклет член на всевъзможни клубове, любител на добрата форма и велосипедист на тандеми – на удивителната възраст от двадесет и шест години той бе започнал своите мемоари: „Ню-йоркското общество такова, каквото го видях“. Според слуховете за замисъла ѝ тази творба бе силно желана от издателите и те се надпреварваха да наддават за нея, но след смъртта му тя се оказа тъй неприлично многословна и непреодолимо скучна, че не се появи дори като частно издание.

Този Честърфийлд от Пето Авеню се ожени на двадесет и две. Съпругата му се казваше Хенриета Лебрюн, известна в Бостън като „контраалта на обществото“, и единственото дете от този съюз беше кръстено, по молба на дядо си, Антъни Комсток Печ. Когато отиде в

Харвард, Комсток отпадна от името му, потъна в забвение и повече не се чу.

Младият Антъни имаше една снимка на майка си и баща си заедно – толкова я бе гледал през детството си, че тя почти бе придобила безличността на мебел, но всеки, който влезеше в спалнята му, я разглеждаше с интерес. На нея се виждаше денди от деветдесетте години на миналия век, слаб и красив, застанал до висока тъмнокоса дама с маншон и едва загатнат турнюр на роклята. Между тях стоеше момченце с дълги кестеняви къдри, облечено в кадифено костюмче а ла Лорд Фаунтлерой. Това беше Антъни на пет години, в годината, когато майка му умря.

Спомените му за Бостънския „контралт на обществото“ бяха доста мъгляви и музикални. Тя беше жена, която пееше, пееше, пееше в музикалния салон на къщата им на Уошингтън Скуеър – понякога бе заобиколена от гости, мъжете със скръстени ръце, подпрени безмълвно на облегалките на канапето, а жените сложили ръце в скута, като от време на време прошепваха по нещо на мъжете и винаги ръкопляскаха много оживено, издавайки гърлени звуци след всяко нейно изпълнение; тя често пееше и само на Антъни, на италиански или френски, или на някакъв странен и неразбираем диалект, на който според нея говорели негрите от Юга.

Спомените му за галантния Юлъсийс, първия мъж в Америка, който носеше обърнати ревери на самото си, бяха доста по-ясни. След Хенриета Лебрюн Печ се бе „присъединил към друг хор“, както овдовелият съпруг с дрезгав глас отбелязваше от време на време. Баща и син живееха в имението на дядото в Теритаун и Юлъсийс всеки ден идваше в детската стая на Антъни, където в продължение почти на час редеше приятни и сладникави думи. Той непрекъснато обещавахе на Антъни ловни и

риболовни пътешествия и екскурзии до Атлантик Сити, „о, в най-скоро време“, но никое от тях не се осъществи. Все пак предприеха едно пътуване. Когато Антъни беше на единадесет години, отидоха в чужбина, в Англия и Швейцария, и там, в най-хубавия хотел на Люцерн, баща му умря сред пот, пухтене и кръсъци от задушаване. Обхванат от паника на отчаяние и ужас, Антъни бе върнат обратно в Америка, където потъна в неясна меланхолия, която така и не го напусна до края на живота му.

Минало и личност на героя

Единадесетгодишен, той изпита ужаса от смъртта. Родителите му бяха починали в период от шест години, а и споменът за баба му бе избледнял тъй незабележимо, че чак след смъртта ѝ, за пръв път от женитбата ѝ, личността ѝ бе удържала неоспоримо превъзходство над собствената ѝ гостна. И тъй, за Антъни животът се превърна в борба срещу смъртта, която чакаше зад всеки ъгъл. Като отстъпка към хипохондричното си въображение той си бе създал навика да чете в леглото – това го успокояваше. Четеше, докато се умори, и често заспиваше, без да изгаси лампата.

До четиринадесетгодишна възраст любимото му развлечение бе колекцията му от марки – огромна и изключително пълна за едно момче, – за която дядо му нелепо вярваше, че му помага да обогати знанията си по география. Антъни поддържаше кореспонденция с половин дузина фирми „Марки и монети“ и рядко се случваше пощата да не му донесе нови класъори или пакетчета с рекламни екземпляри – имаше някакво загадъчно очарование в това неуморимо да прехвърля придобивките си от един класъор в друг. Марките бяха

най-голямото му щастие и той нервно се мръщеше на всеки, който го прекъсваше, докато се занимаваше с тях. Те поглъщаха месечните му пари, но той прекарваше цели нощи в размисли за техния разнообразен и пъстроцветен разкош.

На шестнадесетгодишна възраст момчето водеше затворен живот, беше мълчаливо, напълно различно от американците, изпитващо учтиво смущение от връстниците си. Двете предишни години бе прекарало в Европа с частен учител, който го убеди, че Харвард е онова, което му трябва, че ще му „отвори вратите“, че това ще бъде несравним заряд, че ще го дари с безброй жертвоготовни и предани приятели. И той постъпи в Харвард – логиката не допускаше никакъв друг вариант.

Безразличен към обществената система, известно време живя усамотено в една стая в Бек Хол – слабо, тъмнокосо момче, средно на ръст, със свенлива и чувствителна уста. Издръжката му беше доста щедра. Положи основите на библиотеката си, като купи от един пътуващ антиквар първите издания на Суинбъرن, Мередит и Харди, както и пожълтяло писмо, подписано от Кийтс, а по-късно откри, че са му взели удивително преувеличена сума. Превърна се в изящен денди, събра доста трогателна колекция от копринени пижами, извезани с брокат халати и вратовръзки, които бяха прекалено ярки, за да могат да бъдат носени. В тези великолепно сатенени одежди той се съзерцаваше пред огледалото в стаята си или пък лежеше проснат върху креслото до прозореца и гледаше към двора, смътно осъзнавайки онази вземаща дъха, непосредствена глъчка, към която като че ли никога нямаше да бъде съпричастен.

Колкото и да е невероятно, в годините на следването си той установи, че е заел известно положение в класа

си. Разбра, че на него гледат като на доста романтична личност, учен, саможив човек, колос на ерудицията. Това го забавляваше, но тайно му беше и приятно – той започна да излиза, отначало по малко, а после по-задълго. Това го увлече. Пиеше – кротко и според установените норми. Говореше се, че ако не бе постъпил в колежа тъй млад, би могъл да „постигне изключителни успехи“. През 1909-а, когато се дипломира, той беше едва на двадесет години.

После отново замина в чужбина – този път в Рим, където последователно си губеше времето с архитектура и живопис, захвана се да свири на цигулка и пишеше ужасни италиански сонети, вероятно размишленията на някакъв монах от тринадесети век върху радостите на изпълнения със съзерцание живот. Сред близките му приятели от Харвард се разчу, че е в Рим, и онези от тях, които същата година пътуваха в чужбина, го потърсиха и откриха заедно с него, в редица разходки на лунна светлина, много неща от града – по-стар от Ренесанса и всъщност дори от цялата република. Моури Ноубъл от Филадельфия например остана два месеца и двамата заедно осъзнаха особения чар на латинските жени и изпитаха приятното усещане да са млади и свободни сред една цивилизация, която бе свободна, но стара. Обадиха му се немалко познати на дядо му и ако той бе поискал, можеше да бъде *persona grata*¹ в дипломатическите кръгове – всъщност той откриваше у себе си все по-голяма склонност към общителност, но дългите години на юношеството, прекарани в надменност и последвалата в резултат от това затвореност, все още определяха поведението му.

Върна се в Америка през 1912 година поради едно

¹ Добре приет (лат.). – Б. пр.

от внезапните заболявания на дядо му и след изключително уморителен разговор с вечно съвземащия се след болестта си старец, реши да отложи за след смъртта му идеята да живее постоянно в чужбина. След продължително търсене той си нае апартамент на Петдесет и втора улица и, както по всичко личеше, се установи там.

През 1913 година процесът на приспособяване на Антъни Печ към вселената бе към своя край. Физически той бе укрепнал в сравнение със студентските си години – все още беше твърде слаб, но раменете му се бяха разширили и мургавото му лице бе позагубило изплашения си вид от първата година в колежа. Привидно беше благонравен и спретнат, изцяло нов човек – приятелите му например заявиха, че никога не са виждали косата му разрошена. Носът му беше твърде остър, устата му бе едно от онези нещастни отражения на настроението, склонна да се спуска осезаемо в краищата в моменти на нещастие, но сините му очи бяха очарователни, независимо дали бяха оживени от интелигентност, или полупритворени като израз на меланхоличен хумор.

Въпреки че беше мъж, лишен от симетрия на чертите, което се считаше за основа на арийския идеал, някои хора все пак го смятаха за красив – нещо повече, той бе много чист, външно и в действителност, с онази особена чистота, извираща от красотата.

Безупречният апартамент

На Антъни се струваше, че Пето и Шесто авеню бяха подпорите на гигантска стълба, простираща се от Уошингтън Скуеър към Сентръл Парк. Пътуването на втория етаж на някой автобус от центъра към Петдесет

и втора улица неизменно го караше да чувства, че се издига с последователни хващания на ръцете по редица от опасни стъпала, и когато автобусът, клатушкайки се, спреше на спирката на неговото стъпало, той почти с облекчение се спускаше по неразумните метални подпори на тротоара.

След това не му оставаше нищо друго, освен да извърви пеша цяла половин пресечка до Петдесет и втора улица, покрай редицата отегчителни къщи от кафеникав камък – и в един миг да се озове под високия таван на големия си вестибюл. Това напълно го задоволяваше. Тук в края на краищата започваше животът. Тук той спеше, закусваше, четеше и се забавляваше.

Самата къща беше от някакъв тъмен материал, построена в края на деветдесетте години на миналия век в отговор на непрекъснато нарастващото търсене на малки жилища, всеки етаж бе напълно ремонтиран и се даваше на отделни наематели. От всичките четири апартамента този на Антъни, който се намираще на втория етаж, бе най-приятен.

Вестибюлът беше с хубав висок таван и три големи прозореца, които откриваха приятна гледка надолу към Петдесет и втора улица. Мебелировката се развиваше на косъм с всякакъв определен стил – липсваха ѝ скованост, старомодност, откритост и декадентство. Стаята не миришеше нито на дим, нито на тамян – беше висока и боядисана в бледосиньо. Имаше дълбок шезлонг от най-мека кафява кожа, около който като че витаеше сънливост. Висок японски параван, изобилстващ на геометрични мотиви с рибари и ловци в черно и златисто, образуваше ъглова ниша за широко-то кресло, до което имаше лампион с оранжев абажур. Навътре в камината се виждаше опушен в мрачночерно щит, разделен на четири сектора.

Минавайки през трапезарията – твърде величествена, като се има предвид фактът, че Антъни само закусваше вкъщи – и продължавайки по сравнително дългия коридор, се стигаше до същността на апартамента – спалнята и банята на Антъни.

И двете бяха огромни. Под тавана на спалнята дори грамадното легло с балдахин изглеждаше едва среден размер. На пода имаше екзотична постелка от тъмночервено кадифе, в която босите му стъпала потъваха като в мъх. Банята му, за разлика от доста помпозния вид на спалнята, беше весела, светла, обитаема и дори леко закачлива. По стените бяха закачени фотографии в рамки на четири известни по това време актриси: Джулия Сандерсън в ролята на Слънчевото момиче, Ина Клер в „Квакерката“, Били Бърк в „Пази се от боята, момиче“ и Хейзъл Доун в „Дамата в розово“. Между Били Бърк и Хейзъл Доун висеше една репродукция, представляваща обширна снежна пустош, озарена от студено и страховито слънце – което, според Антъни, символизираше студения душ.

Ваната, към която имаше истинска етажерка за книги, беше ниска и просторна. До нея бе вграден гардероб, натъпкан с бельо, достатъчно за трима мъже, и цяла колекция вратовръзки. И дума не можеше да става за някакво оскъдно килимче – вместо това постелката беше плътна като онази в спалнята, с чудна мекота, която като че ли масажираше мокрите му стъпала след излизане от ваната.

В края на краищата това беше стая, в която можеше да се направят чудеса – не бе трудно да се види, че именно тук Антъни се обличаше, оправяше безупречната си прическа, всъщност вършеше всичко, освен да спи и да се храни. Тази баня бе неговата гордост.

Ф. Скот Фицджералд
КРАСИВИ И ПРОКЪЛНАТИ

Превод *Силвиана Златева*
Редактор *Илияна Бенова-Бени*
Коректор *Грета Петрова*
Художник *Виктор Паунов*
Предпечат *Анна Георгиева*

Американска. Второ издание
Формат 16/60x90. Печатни коли 31

ISBN 978-619-164-178-9

Издава
enthusiast

Запазена марка
на „Алто комюникейшънс енд пъблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20
тел.: 02/943 87 16, факс: 02/943 87 18
e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат „МУЛТИПРИНТ“ ООД

Издателство „Ентусиаст“ не успя да намери преводачката
Силвиана Златева. Очакваме тя да влезе във връзка с нас
за уреждане на авторските права.

Ф. СКОТ ФИЦДЖЕРАЛД

Красиви и прокълнати

Той я наблюдава в продължение на няколко минути. Нещо в него се развълнува, нещо, което не можеше да бъде обяснено с топлия дъх на следобедна или пък с жизнерадостното въздействие на червения цвят. Все по-осезателно чувстваше, че момичето е прекрасно – а после изведнъж разбра: всичко се дължеше на разстоянието помежду им. То не беше рядкото и ценно разстояние между душите, но все пак бе разстояние, измеримо дори в сухоземни метри. Между тях бяха есенният въздух, покривите и неясните гласове. И въпреки това, за необяснима частица от секундата, разположена странно във времето, емоцията му по-приличаше на преклопеност, отколкото на най-дълбоката целувка, която някога бе познал.

www.enthusiast.bg

9 786191 641789

Цена 18,00 лв.

